

Умови воєнного конфлікту змінюють відносини в науковому співтоваристві, обмежуючи доступ до ресурсів, збільшуючи вимоги до наукової обґрунтованості та етичної відповідальності. Однак, важливо враховувати, що в умовах викликів появляються нові можливості для вдосконалення дослідницької роботи. Від підтримки молодих дослідників до дотримання наукової етики, від обмеження академічної мобільності до нових дослідницьких акцентів – кожен аспект має свою вагу в контексті підготовки дисертацій під час воєнного стану.

Важливість досліджень в цій галузі полягає не лише у вивченні впливу конфлікту на науку, але й у визначенні шляхів адаптації та подолання обмежень. Від взаємодії науковців, освітян та влади залежить створення сприятливого середовища для розвитку дослідницької думки в умовах воєнного стану. Результатом такої співпраці може стати розширення обсягу знань, вирішення актуальних проблем та забезпечення стабільності наукової сфери.

Література:

1. A Week-by-Week Guide to Your First Semester of College Teaching. By James M. Lang . Cambridge Mass. : Harvard University Press , 2008 .xv + 315 pages. ISBN 978-0-674-02806-7

2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

3. ЮНЕСКО «The Impact of Armed Conflict on Higher Education: Challenges and Opportunities» <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S073805932100047X>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-47>

МЕТОДИ ЮРИДИЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

Орел Вікторія Анатоліївна

*старший викладач кафедри правознавства,
Полтавський університет економіки і торгівлі
м. Полтава, Україна*

Розвиток правової науки та практики, забезпечення принципу верховенства права можливий шляхом вироблення дієвих інструментів захисту прав і інтересів людини і громадянина. При цьому методи юридичної аргументації є ключовими, адже вони сприяють досягненню

правового результату, який, хоч і не може бути цілком визначеним наперед, однак раціонально контрольованим і захищеним від сваволі окремих інтерпретаторів. Адже ще у 1980-х роках Р. Дворкін висунув тезу про те, що право по суті є явищем інтерпретації.

Інструментальний рівень юридичної аргументації представлений в тому числі її методами. Важливими характеристиками останніх є релевантність (концептуальна однорідність із предметом дослідження і за обсягом і за змістом) та дивергентність (відмінність від предмета в засобах представлення знання). Традиційно методи поділяють на 4 великі групи: філософські, загальнонаукові, окремо-наукові, спеціальні [1, с. 462].

Унаслідок так званого «аргументативного повороту» другої половини ХХ століття відбувся відхід від формально-логічних форм міркування та пошук нових для права методів аналізу й оцінки міркувань.

У попередніх дослідженнях авторкою констатовано, що юридична аргументація є міждисциплінарною сферою, тому можемо стверджувати, що вона послуговується широким спектром методів. Залежно від сфери юридичної діяльності та домінуючого методу юридичної аргументації вибудовуються її моделі.

Наприклад, український правник М. Савенко зазначає, що концепції, моделі, підходи, прийоми і методи юридичної аргументації змінюються відповідно до моделі органу конституційної юрисдикції та їх належності до певної правової сім'ї [2, с. 13]. Основною моделлю юридичної аргументації є аксіологічна, яка охоплює загальні конституційні цінності та цінності правосуддя. Її використання передбачає дотримання правил конкуренції та балансу цінностей.

Також дослідник зазначає, що першоосновою юридичної аргументації є герменевтична, інтерпретаційна модель [2, с. 14]. Саме вона дає змогу шляхом тлумачення встановити дійсний зміст конституційного положення, принципу тощо. Конституційна юстиція використовує в юридичній аргументації також логічні методи, що включають в себе застосування таких логічних прийомів дослідження, як дедукція, індукція, аналіз, синтез, достатність, непротиріччя та інші.

Нідерландська дослідниця юридичної аргументації Е. Фетеріс окреслює три підходи до юридичної аргументації: логічний, риторичний, діалектичний, основна увага в яких приділяється вихідним положенням та правилам раціональних правових дискурсів, методам аналізу та оцінки правових аргументів, побудови раціональних правових обґрунтувань [3].

Польські вчені Є. Стельмах та Б. Брожек підходять до окреслення методів юридичного міркування та юридичної аргументації з більш

загальної, філософської перспективи. Ними розглядаються чотири методи, якими користуються юристи-практики та теоретики: логіка, аналіз, аргументація та герменевтика. Автори праці «Методи юридичного міркування» висувають тезу про наявність множинності методів аргументації, яка, однак, не призводить до релятивізму в прийнятті правових рішень. Також вони відкидають будь-яку ієрархію методів юридичної аргументації та вважають, що можна стверджувати лише про точність і гнучкість різних методологій [4, с. 12].

Філософські методи юридичної аргументації може бути доповнено, зокрема, постмодерністським. Конкретним прикладом цього методу може бути аналіз процесу правової аргументації як пошуку переконливих підстав для висунутих тверджень і для переходу від одного твердження до іншого [5, с. 313].

Отже, виходячи за межі формальної логіки, юридична аргументація характеризується розмаїттям концепцій, моделей, підходів, прийомів і методів, які неодмінно стануть предметом наших подальших наукових пошуків.

Література:

1. Велика українська юридична енциклопедія : Т. 2 : Філософія права / редкол.: С. І. Максимов (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого: Право, 2017. 1128 с.
2. Савенко М. Д. Методологія юридичної аргументації у рішеннях конституційної юстиції. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2013. Т. 144-145. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2013_144-145_
3. Feteris E. T. A survey of 25 years of research on legal argumentation. *Argumentation*, 11 (1997), pp. 355–376.
4. Stelmach J., Brozek B. *Methods of Legal Reasoning*. Law and Philosophy Library. Vol. 78. Published by Springer, The Netherland, 2006. 236 p.
5. Кузнецов В. І. Філософія права. Історія та сучасність: Навчальний посібник. К.: ВД «Стилос»: ПЦ «Фоліант», 2003. 382 с.